

BARNEOMBUDET

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

MOTTATT

11 MAR 2009

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8091 Dep

0030 Oslo

Deres ref:	Vår ref:	Saksbeh:	Arkivkode:	Dato:
	09/00152-2	FH	008;O;BO	9.3.2009

Høring: Forslag til endring i lov av 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) og enkelte andre lover

Barneombudet viser til høringsbrev av 19. januar om forslag til endringer i blant annet utlendingsloven.

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barns rettigheter.

Barneombudet har begrenset sine kommentarer til å gjelde punkt 6 om høring av barn.

Barnekonvensjonen artikkel 12

Det følger av barnekonvensjonen artikkel 12 at staten har et ansvar for å legge til rette slik at barn fritt kan gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som vedrører barnet. Barnets synspunkter skal tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Barnet skal gis en særlig anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet.

Barnets rett til å bli hørt er både en selvstendig rettighet og ett av fire grunnleggende prinsipper i barnekonvensjonen. Det gjelder på alle samfunnsområder, også innen utlendingsfeltet. FNs komité for barns rettigheter arrangerte i 2006 en såkalt General Discussion Day hvor temaet var artikkel 12 i barnekonvensjonen. I etterkant utarbeidet komiteen et sett anbefalinger om artikkel 12¹. Her understreker komiteen at det må foretas særskilte tiltak for å legge til rette for at sårbare grupper, slik som flyktninge- og asylsøkerbarn, får oppfylt sin rett til å bli hørt.

¹ FNs komité for barns rettigheter, Day of General Discussion on the Right of the Child to be heard, unedited version 29 september 2006, avsnitt 8

Det er viktig å legge til rette for at barn kan få uttale seg om saker som berører dem, både fordi det har en egenverdi for barnet og fordi det er viktig å kjenne til barnets opplevelser og synspunkter for å fatte gode beslutninger som berører barnet. Det er ikke minst viktig på utlendingsrettens område.

Rapporten "Å høre barn i utlendingssaker" fra Institutt for samfunnsforskning av Lidén, Rusten og Aarset (2008) konkluderer med at eksisterende lovverk og praksis på utlendingsfeltet ikke ivaretar barns uttalerett i alle typer saker. Barneombudet sitter med det samme inntrykket. Det er derfor positivt at myndighetene ønsker å styrke barns mulighet til å uttale seg. Barneombudet mener imidlertid at man i forslag til lovtekst legger opp til en for snever formulering.

Barns uttalerett bør fremgå av loven

Utlendingsloven § 81 annet ledd angir at det skal gis regler i *forskrift* om barns rett til å bli hørt. Barneombudet savner at det slås fast i utlendingsloven at barn har rett til å bli hørt, slik det gjøres i barneloven og barnevernloven. Den foreslåtte lovteksten slår ikke dette eksplisitt fast, men nevner kun unntakssituasjonene der foreldrene ikke samtykker til samtale. Det er uheldig.

Det bør klart fremgå av utlendingsloven at barn har rett til å uttale seg i saker som berører barnet. Selv om utlendingsfeltet er annerledes enn saker etter barneloven og barnevernloven, er det også der utfordringer knyttet til høring av barn. Barneloven og barnevernloven angir likevel at barn har rett til å bli hørt.

Hvordan barn skal høres i ulike typer saker, kan utdypes i forskriftsbestemmelsen. Hvordan barnet høres bør tilpasses sakens art og barnets alder og modenhet. Det fremgår av barnekonvensjonen artikkel 12 annet ledd at barnet kan høres direkte eller gjennom en representant eller et organ. Det er imidlertid myndighetenes ansvar å sikre at barnet får en anledning til å uttale seg. Det sentrale må være å legge til rette for at prosessen rundt høringen av barnet skjer på en måte som ivaretar barnets behov. I den sammenheng er det viktig at utlendingsforvaltningen har personer som har særlig kompetanse til å snakke med barn.

Kommentarer til forslag til § 81 tredje – femte ledd

Barnets rett til å uttale seg gjelder i alle saker som berøre barnet. Slik forslaget nå fremstår, kan det gis inntrykk av at barnets rett til å uttale seg er begrenset til noen sakstyper, jf. første ledd i bestemmelsen som viser til asylsaker, saker der det er vern mot utsendelse og saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse. Familiegjennforening er et eksempel på sakstype som klart berører barn, men som ikke nevnes i bestemmelsen. Det vises også i høringsforslaget til at det i utlendingsforskriften skal fremgå hva formålet med samtalen er: *"...å belyse barnets situasjon og klarlegge om barnet kan ha et selvstendig asylsgrunnlag"*. Her kan det se ut som at man kun ser for seg samtale i forbindelse med asylsaker.

Behovet for å uttale seg vil variere mellom ulike saksområder. Barneombudet vil imidlertid understreke at barnekonvensjonen gir barn rett til å uttale seg i alle forhold som vedrører barnet. Det betyr at barnets rett til å uttale seg på utlendingsfeltet ikke kan begrenses til noen saksområder. Som nevnt vil det være naturlig at fremgangsmåte reguleres nærmere i forskrift.

Den foreslåtte lovteksten angir to premisser for at barnet skal høres selv om foreldrene ikke samtykker; barnet må ønske det og det må være nødvendig for å ivareta barnets beste. Barneombudet mener det er uheldig at barnets uttalerett så sterkt knyttes opp til en vurdering av hva som er barnets beste. Barnets uttalerett er en selvstendig rettighet.

Slik lovteksten nå fremstår, begrenses denne av at noen – uklart hvem – i forkant skal foreta en vurdering av hva som er barnets beste. Det er uheldig. Slik bestemmelsen er utformet vil det bli lett å overkjøre barnets rett til å uttale seg ved å begrunne avgjørelsen med at det ikke er til barnets beste. Det er særlig bekymringsfullt at det ikke fremgår noen føringer for hvordan denne vurderingen skal foretas eller hvem som skal foreta den.

Barneombudet støtter forslaget om at det skal oppnevnes setteverge hvis samtale gjennomføres uten foreldre eller annen fullmektig til stede. Hvis man innfører den foreslåtte bestemmelse som legger opp til en vurdering av om det er nødvendig for å ivareta barnets beste å gjennomføre samtalen, bør denne vurderingen foretas av settevergen.

Det hadde for øvrig vært ønskelig at forslag til lovtekst til § 81 og forskriftsbestemmelser om høring av barn ble sendt på høring samtidig da disse henger nøye sammen. Barneombudet kommer med flere innspill i forbindelse med Ombudets høringsuttalelse til ny utlendingsforskrift.

Med vennlig hilsen

Reidar Hjerermann
barneombud

Frøydis Heyerdahl
rådgiver